

Vědomostní a jazykový test

Za každou správně zodpovězenou otázku získáváte ve vědomostním testu **2 body a v jazykovém testu 1 bod, celkem je možné ve vědomostním testu získat 30 bodů a v jazykovém testu 10 bodů.**

Na každou otázku je jen jedna správná odpověď.

Své odpovědi **zakroužkujte** takto: (příklad 1).

Oprava je možná pouze přeškrtnutím zakroužkované odpovědi: (příklad 2) a následným zakroužkováním jiné odpovědi. V případě dalších škrtnů uchazeč napíše čitelně k příslušné otázce formulaci:

„**U otázky číslo 2 platí odpověď a)**“. Toto prohlášení potvrdí dozor.

1. Které tvrzení je správné: Mohl se Béla Kun podílet na sovětizaci Maďarska po druhé světové válce?

ano, protože byl v čele maďarských komunistů	A
ano, ve funkci zvláštního zmocněnce pro sovětizaci	B
ne, protože byl popraven maďarskými fašisty za války	C
ne, protože byl popraven Sověty před válkou	D

2. Seřad'te události po druhé světové válce ve správném pořadí:

založení Informbyra (Kominformy) – konec řecké občanské války -sovětsko-jugoslávská roztržka – sovětsko-albánská roztržka – uzavření mírových smluv s německými spojenci po druhé světové válce	A
konec řecké občanské války - uzavření mírových smluv s německými spojenci po druhé světové válce – sovětsko-jugoslávská roztržka - sovětsko-albánská roztržka - založení Informbyra (Kominformy)	B
uzavření mírových smluv s německými spojenci po druhé světové válce – založení Informbyra (Kominformy) - sovětsko-jugoslávská roztržka –sovětsko- albánská roztržka – konec řecké občanské války	C
uzavření mírových smluv s německými spojenci po druhé světové válce – založení Informbyra (Kominformy) - sovětsko-jugoslávská roztržka — konec řecké občanské války - sovětsko- albánská roztržka	D

3. Seřad'te události po druhé světové válce ve správném pořadí:

slavnostní pohřeb Imre Nagye a obětí povstání – sestavení vlády T. Mazowieckého v Polsku – svržení Ceauseskova režimu v Rumunsku – prohlášení samostatnosti Slovinska a Chorvatska	A
sestavení vlády T. Mazowieckého v Polsku – prohlášení samostatnosti Slovinska a Chorvatska – svržení Ceauseskova režimu v Rumunsku – slavnostní pohřeb Imre Nagye a obětí povstání	B
sestavení vlády T. Mazowieckého v Polsku – slavnostní pohřeb Imre Nagye a obětí povstání – svržení Ceauseskova režimu v Rumunsku – prohlášení samostatnosti Slovinska a Chorvatska	C
prohlášení samostatnosti Slovinska a Chorvatska – slavnostní pohřeb Imre Nagye a obětí povstání – sestavení vlády T. Mazowieckého v Polsku – svržení Ceauseskova režimu v Rumunsku	D

4. Kdy se k Evropské unii připojil největší počet států z regionu středovýchodní a jihovýchodní Evropy?

2004	A
2006	B
2007	C
2013	D

5. Který stát z regionu uzavřel jako poslední smlouvu o přistoupení k NATO?

Albánie	A
Chorvatsko	B
Černá Hora	C
Makedonie	D

6. Která část Makedonie byla připojena po balkánských válkách k Bulharsku před první světovou válkou:

pirinská	A
vardarská	B
egejská	C
v důsledku porážky Bulharska nebyla k němu připojena vůbec žádná část Makedonie	D

7. Na jakém teritoriu vznikla Republika Srbská Krajina?

na teritoriu Makedonie	A
na teritoriu Kosova	B
na teritoriu Bosny a Hercegoviny	C
na teritoriu Chorvatska	D

8. Sinatrova doktrína je pojem, který se vztahuje k:

uvolnění kulturní výměny SSSR se Západem za Chruščova	A
spolupráci SSSR a USA během druhé světové války	B
povolení jazzu, nikoli však rockové hudby sovětskými orgány během 60. let	C
uznání specifčnosti výstavby socialismu a nezasahování do vývoje ve státech sovětského bloku za perestrojky	D

9. Sanační režim označuje:

transformaci hospodářství bývalých socialistických států na začátku devadesátých let	A
autoritativní režim J. Pilsudského v Polsku v meziválečném období	B
přechodnou vládu generála C. Sanatesca v závěru druhé světové války v Rumunsku	C
ozdravění financí po měnové odluce nástupnických států Rakouska-Uherska	D

10. Co znamenal tzv. chozraščot v ekonomice socialistických států?

zavedení povinných státních pětiletých plánů	A
krytí výdajů socialistických podniků příjmy z jejich produkce (každý podnik si musel na sebe vydělat)	B
povinné odvádění dávek státu rolníky dle stanoveného plánu	C
souhlas socialistického státu s drobným podnikáním	D

11. Seřad'te sestupně země podle současné výše HDP/osobu:

ČR – Maďarsko – Polsko – Slovensko	A
Polsko – ČR – Slovensko – Maďarsko	B
ČR – Slovensko – Maďarsko – Polsko	C
Slovensko – ČR – Polsko – Maďarsko	D

12. Která osobnost svým dílem nepatří do uvedené skupiny nositelů Nobelovy ceny?

Imre Kertész	A
Dobrica Ćosić	B
Czesław Miłosz	C
Ivo Andrić	D

13. V kterých uměleckých oborech vynikly následující osobnosti:

a) Jan Matejko	i) kinematografie
b) Péter Esterhazy	ii) poezie
c) Tristan Tzara	iii) umělecká próza
d) Emir Kusturica	iv) malířství

a-iii, b-ii, c-iv, d-i	A
a-i, b-iv, c-i, d-ii	B
a-iv, b-iii, c-ii, d-i	C
a-iii, b-iv, c-ii, d-i	D

14. Štetl je:

běloruský výraz pro správní centrum újezdu	A
židovské městečko ve východní Evropě	B
panské sídlo německé pobaltské šlechty	C
město s německými kolonisty v Sedmíhradsku	D

15. Seřad'te sestupně země regionu podle počtu obyvatelstva

Rumunsko – Polsko – ČR – Řecko	A
Polsko – Rumunsko – Řecko – ČR	B
Polsko – ČR – Rumunsko – Řecko	C
Polsko – Rumunsko – ČR – Řecko	D

Jantarowe państwo w państwie

Proceder nielegalnego wydobywania bursztynu na Ukrainie swoimi korzeniami sięga połowy lat 90. XX wieku. W tym samym czasie Kijów podjął działania na rzecz legalnej eksploatacji złóż tego kamienia. W 1993 roku powołana do życia została spółka Ukrbursztyn (korzystająca ze złóż w obwodzie rówieńskim). Losy tego przedsiębiorstwa dobrze obrazują nieefektywność projektów państwowych w tym sektorze. Po niecałej dekadzie, w 2001 roku, doszło do utworzenia dwóch dodatkowych spółek córek (Bursztyn oraz Bursztynowe kopalnie), które – podobnie jak ich spółka matka – przez lata notowały straty finansowe. Co więcej, w roku 2011 Ukrbursztyn zaniechał wydobycia, i to mimo hossy na światowych rynkach.

Tak słabe wyniki finansowe państwowych spółek były rezultatem zarówno ich niskiej efektywności, złego zarządzania (kadra menedżerska zajmowała się przede wszystkim machinacjami finansowymi i rozkradaniem środków), jak i – przede wszystkim – aktywności lokalnych grup interesów, które czerpią zyski z nielegalnego wydobycia bursztynu. Niemal w pełni zmonopolizowały one sektor eksploatacji złóż i stworzyły cały system kontroli nad tym procederem. Do jego efektywnego funkcjonowania niezbędna jest jednak współpraca lokalnych mafii z przedstawicielami miejscowych władz (na poziomie rejonów, miast oraz obwodu) i strukturami siłowymi (policją, Służbą Bezpieczeństwa Ukrainy oraz prokuraturą). Poszczególne obszary wydobycia i złoża były (i są) dzielone między ugrupowania przestępcze, które w zamian za ciche przyzwolenie władz na swoją działalność przekazują im znaczne środki pieniężne, m.in. procent od ilości wydobytego bursztynu oraz opłaty za każde pojedyncze stanowisko pracy (brygada kopaczy obsługująca pompę hydrauliczną) na danym terenie. Część złóż znajduje się pod bezpośrednią kuratelą grup tworzonych przez przedstawicieli organów siłowych i miejscowych władz, które – poprzez podstawionych ludzi – zarabiają na procederze nielegalnego wydobycia.

W nielegalne wydobycie bursztynu może być zaangażowanych nawet kilkanaście tysięcy osób, przy czym zdecydowaną większość stanowią kopacze. Przeważnie wywodzą się oni spośród mieszkańców poleskich wiosek, gdzie praktycznie nie istnieje inna możliwość zarobku – obszary te są słabo uprzemysłowione, występuje tam wysokie bezrobocie. Najczęściej samoorganizują się oni w grupy (zazwyczaj w obrębie jednej wioski) i wykupują od mafii tzw. bilet, czyli zezwolenie na wydobycie na danym terenie (kosztuje on od 200 do 800 dolarów dziennie). Bywają również wypadki, gdy kopacze działają na własną rękę, nie płacąc żadnego haraczu nawet strukturom bezpieczeństwa, które nie są w stanie skutecznie kontrolować terenów znajdujących się daleko od większych ośrodków i lepszych dróg. Jednocześnie takie grupy pobierają opłaty za korzystanie ze „swoich” złóż od osób spoza wioski.

W rezultacie duża część Polesia, gdzie położone są złoża bursztynu, przypomina państwo w państwie – trudno dostępny (także ze względu na głębokie lasy i słabą infrastrukturę drogową) teren prywatny, kontrolowany przez grupy przestępcze, a nie przez państwo ukraińskie. W wielu wioskach kopacze kontrolują wjazd samochodów, gdyż obawiają się nalotów grup przestępczych bądź struktur siłowych. Również na drogach dojazdowych do terenów wydobycia organizowane są punkty kontrolne, które zatrzymują obcych lub ostrzegają bursztyniarzy o ich przyjeździe. Duża część kopaczy, którzy płacą haracz bezpośrednio przedstawicielom struktur siłowych bądź mafii, może jednak czuć się zupełnie bezkarnie – podlegają bowiem ochronie swoich „pracodawców”, a opłacani przez nich funkcjonariusze policji, prokuratury i/lub SBU zawczasu ostrzegają ich o planowanych nalotach.

W nielegalną eksploatację złóż bursztynu od początku zaangażowanych było wielu konkurujących ze sobą graczy. Stało się to przyczyną licznych starć między poszczególnymi grupami kopaczy i mafiosów. Najczęstszym powodem konfliktów jest kontrola nad danym terenem; do bandyckich napaści dochodzi również w wypadkach unikania płacenia za „ochronę” (czyli de facto za korzystanie ze złóż bez zgody mafii).

Po zakończeniu rewolucji godności wzrosła rywalizacja w sektorze nielegalnej eksploatacji złóż bursztynu. Jest to efekt upadku obowiązującego w latach 2011-2013 systemu kontroli nad tym procederem, stworzonego przez ludzi związanych z prezydentem Janukowyczem. W tamtym okresie doszło do pełnej centralizacji nielegalnego wydobycia, a funkcję nadzorców nad tym sektorem pełnili Ołeksandr Janukowycz (syn prezydenta) oraz Artem Pszonka (syn ówczesnego prokuratora generalnego, Wiktora Pszonki), którzy z pomocą posłusznego ich grupie aparatu państwa nie dopuszczali do złóż nikogo, kto nie został zaakceptowany przez „rodzinę”.

Zakroužkujte v mřížce písmeno označující správnou odpověď (viz návod v úvodu testu) – správnou odpověď se rozumí taková, která vychází z pochopení textu, nikoliv z vaší znalosti tématu, o kterém text vypovídá.

16. Dobývání jantaru na Ukrajině:

začalo legálně v 19. století a pokračovalo ilegálně v 90. letech 20. století	A
začalo paralelně v 90. letech 20. století	B
probíhá jen legálně, ne ilegálně	C
probíhá jen ilegálně	D

17. Nelegální těžbou jantaru se může zabývat

jeden tisíc lidí	A
několik tisíc lidí včetně kopáčů	B
několik desítek tisíc lidí včetně kopáčů	C
několik stovek tisíc lidí včetně kopáčů	D

18. Jsou případy, kdy kopáči pracují na vlastní pěst a:

platí bezpečnostním orgánům oficiální poplatek, aby pro ně kontrolovaly území s těžbou	A
platí bezpečnostním orgánům neoficiální výpalné, aby pro ně kontrolovaly území s těžbou	B
neplatí ani bezpečnostním orgánům oficiální poplatek za kontrolu území s těžbou	C
neplatí výpalné ani bezpečnostním orgánům, protože ty stejně nejsou schopné území s těžbou kontrolovat	D

19. Hlavní příčinou útoků na kopáče jantaru je:

zpoždění platby výpalného mafii	A
malá výše výpalného vypláceného mafii	B
vyhýbání se placení výpalného mafii	C
k útokům dochází, i když je výpalné vypláceno včas	D

20. Státem ve státě je:

velká část Polesí s ložisky jantaru	A
akciová společnost Ukrbursztyn	B
pozemek ve vlastnictví Janukovyčova syna Oleksandra	C
rovenský obvod	D

21. Artem Pszonka vystupuje v článku jako:

syn současného generálního prokurátora	A
syn tehdejšího generálního prokurátora	B
šéf akciové společnosti Ukrbursztyn	C
šéf ukrajinské bezpečnosti	D

22. Obyvatelé Polesí jsou mezi kopáči jantaru zastoupeni:

kvůli dobrému vztahu rodiny prezidenta Janukovyče k tomuto regionu	A
nijak – mezi kopáči jantaru nikoho z obyvatel Polesí nenajdeme	B
kvůli vysoké nezaměstnanosti v regionu	C
protože jsou k tomu profesionálně školeni	D

23. Pojem bilet označuje:

platba mafií za povolení kopat jantar	A
potvrzení mafie o ceně vykopaného jantaru	B
platba, kterou poskytuje mafie kopačům za dobývání jantaru	C
úplatek mafie bezpečnosti za možnost kontrolovat těžbu jantaru	D

24. Platba výpalného umožňuje kopačům jantaru:

regulovat jeho ceny	A
zvyšovat si příjmy	B
najímat další kopáče	C
být informován o případných kontrolách ze strany státních orgánů	D

25. Co nebylo příčinou malých zisků státních akciových společností při těžbě jantaru:

malá efektivita	A
propojení s místní mafií	B
konjunktura jantaru na světových trzích	C
snižující se množství jantaru v místních ložiscích	D